

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljate na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista: „Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donašanja na dom): K 1-92, (z donašanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčijo 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Rudarske razmere.

V zmislu sklepov zadnjega rudarskega shoda je sklical predsednik krajevnega odbora rudarske zadruga, so.dr. Ivan Straus po § 71. pravil rud. zadruga sejo, katere so se udeležili vsi odborniki krajevnega odbora, ravnatelj eraričnega rudnika c. kr. nadsvetnik Bilek ter oficial F. Vidic.

Predsednik s. I. Straus je, otvorivši posvetovanje, pozdravil navzoče ter povedal dnevni red (I. Pogovor glede novega plačilnega pravilnika; II. predlogi, pritožbe in nasveti.)

Prečitala se je resolucija z dne 11. februarja t. l., v kateri se pravi, da novi plačilni pravilnik z dne 1. svečana 1906. ne odgovarja povsem zahtevam in potrebam delavcev eraričnega rudnika.

Odbornik s. I. Kokalj dobi besedo ter tolmači nezadovoljnost rudarjev z novim plačilnim pravilnikom. Vzroki — pravi, — ki so naveli rudarje, da so se kot en mož zbrali in podali c. kr. poljedelskemu ministru znani memorandum, so pač bili tako tehtni, da bi se jih moralo upoštevati. Hotelo se je v prvi vrsti odpomoči draginjskim razmeram, ki hudo pritiskajo rudarja, čegar zaslužek je popolnoma nezadosten. Draginjo občutijo vsi, glavno seveda oženjeni z več majhnimi, nedoraslimi otroci. Odtod je torej tudi zrasla zahteva, da se vse kategorije ter vsi razredi pomaknejo naprej — peti pa odpade. Iz petega razreda bi se naj prišlo v četrti, iz četrtega v tretji, iz tretjega v drugi, iz drugega v prvi — v katerem sedaj tako nobenih delavcev ni. Ta zahteva je bila popolnoma opravičena ter vsekakor jako

skromna. Imela pa je namen: na sploh odpomoči delavstvu v rudniku. Zahteva glede plačanja 50 vin. nad normalno sihtno mezdo pa je imela namen, **saj nekoliko** poravnati dosed nje krivice, ko se pri težkem akordnem delu pride celo pod herenšiht. Resnica je ena: rudar dela pridno vobče, v akordu pa še posebno. Pazniki pa bi sploh že tudi skrbeli, da se ne bi lenarilo, kar seveda ni pričakovati. Rob v našem rudniku pa je tak, da vara tudi najiskušenejšega delavca — kar znači, da je prav težko napraviti primerni akord. Uradniki in pazniki bi se imeli tu prepričevali ter skušati priti stvari do dna. Ali tega se ne stori — zato pa je najpametnejše, da se plača v akordu ustanovi minimalno s 50 vin. nad herenšihom — pazniki so pa tu, ki naj skrbe, da se bode delalo! Ali zahteva po taki ureditvi, se je kratko in malo odklonila, češ, da bi to značilo priznanje nekake temeljne mezde. Zahteva po premikanju se tudi ni odobrila, češ, da še-le rudarji s tridesetletno zadovoljivo službo pridejo do I. 1909 v II. razred. Prvi razred pa se je za rudarje kar odbil, češ, v ta razred rudar ne spada. Obelodani se je kot odgovor na naše zahteve nov plačilni pravilnik, ki določa te eno dobro stvar: Opustitev V. razreda ter načelno priznanje rudarjem v II. razred — drugega nič. Rudarji s tem niso zadovoljni, ker $\frac{1}{5}$ rudarjem se ni položaj prav nič zboljšal in tej $\frac{1}{5}$ se godi najslabše — to so namreč rudarji od 4—28 let službe. To nezadovoljnost javljamo c. kr. rudniškemu ravnateljstvu z željo, da pretehta vzroke nezadovoljnosti ter jih skuša po svoji moči ublažiti.

Ravnatelj rudnika c. kr. nadsvetnik Bilek obsirno odgovarja na izvajanje sodr. I. Ko-

kalja. Pravi, da je c. kr. poljedelsko ministerstvo pač za enkrat storilo, kar je le bilo v njegovi moči. Pri ureditvi mezd, kakor jih delavstvo zahteva, pridejo v poštev državne finance, a tu ima govoriti c. kr. finančno ministerstvo. Po državnem proračunu glede izdatkov in dohodkov posameznih ministerstev ima glavno besedo c. kr. finančni minister. Njegovo (Bilekovo) mnenje je, da se je v resnici storilo, kar se je le moglo, vendar pa je rudarjem prosto poslati še en memorandum, v katerem se naj pojasni še enkrat delavske zahteve. On bo podpiral vse opravičene težnje rudarjev.

Odbornik s. Kokalj trdi, da je čisti dobiček eraričnega rudnika našega pač tako ogromen, da opravičuje povsem c. kr. erar, da delavce, ki edini ta dobiček napravijo, vendar plača tako, da ne bodo stradali. V interesu rudnika samega je, da so delavci njegovi zdravi in silni; kako pa je pri nas — o tem se c. kr. nadsvetnik lahko prepriča.

C. kr. namestnik Bilek opozarja glede na Kokaljevo izvajanje, da ima c. kr. erar v Avstriji več rudnikov — med katerimi so celo takšni, ki izkazujejo vsako leto bilančno izgubo. Plačilni pravilnik pa se je sestavil na podlagi bilance celotne erarične rudniške uprave. Če je v Idriji čistega dobička več — drugod pa je izguba, je to za celotno državno rudniško upravo pač nemerodajno. Boljši viri morajo podpirati slabše. Glede limiti — odb. I. Kokalj povdarjal je tudi delavske zahteve glede žita in drv — se je izrazil c. kr. nadsvetnik, da je to staroveška uredba, ki pač ne odgovarja razmeram današnje dobe. Delavci so že tako izobraženi, da lahko kupijo za svoj denar blago, kakršno le hočejo. Glede akordov omenja pa, da je govoril z vsemi obratnimi vodji, da naj store, kolikor jim bo mogoče, da se akordi znatno zboljšajo. Njegova (c. kr. nadsvetnikovo) želja je, da pride delavcem, kolikor se bo le dalo, v pomoč. (Odborniki vzamejo to zagotovilo na znanje.)

Predsednik s. I. Straus izjavlja glede trditve c. kr. nadsvetnika, da te ne držé, ker če bi se bodisi c. kr. poljedelski minister sam, bodisi g. c. kr. dvorni svetnik Posch

informirala prav o razmerah v Idriji vobče ter glede rudarjev še posebej, ali nikdar ne odobrila ev. ne sestavila takšen plačilni pravilnik. Z obljubami nam pač tudi ni pomagano.

C. kr. nadsvetnik trdi, da so obema — i c. kr. ministru i Poschu — razmere v Idriji dobro znane. Misli pa, da bo sedaj s tem plačilnim pravilnikom prav veliko pomaganega, kajti v teku treh let se bodo skoro vsi delavci III. razreda premaknili v II. razred. Kar se tiče delavcev v jami — pravi c. kr. nadsvetnik — mora izjaviti, da so zelo pridni, delavci zunaj pa bolj mlačni! Zdravstveno stanje rudarjev je slabo, zato bo tudi podpiral želje rudarjev, kolikor bo to v njegovi moči.

Odgovarja se mu, da je slabim zdravstvenim razmeram vzrok slaba hrana! Slaba hrana pa je posledica slabih mezd.

Dalje se je več odbornikov pritoževalo glede akordov. § 10 oktroiranega službenega reda velja vendar istotako za uradnike kot za delavce. Omenja se, da naj bodo uradniki v jamah malo bolj uljudni, kot so, kajti za eventuelne posledice grobega ravnanja ne bo na delavcih odgovornost . . .

C. kr. nadsvetnik pravi, da bo v tem oziru že govoril z uradniki, ali tudi odbornikom krajevnega odbora se nalaga dolžnost poučiti delavce, da se naj vsaka beseda ne vzame za tako zlo, kot se sliši. Vsak človek ima pač svoje slabosti.

Odbornik Tomaž Brus vpraša c. kr. nadsvetnika, kaj bo z rudniško šolo, o kateri se sliši, da jo namerava erar oddati iz svojega varstva.

C. kr. nadsvetnik odgovarja, da bode rudniška šola najpopreje pripadla v oskrbo deželi, kamor tudi spada. Rudarski otroci bodo pa dobivali ravno tako brezplačne šolske potrebščine kot jih doslej.

Odborniki si pridrže zavzeti svoje stališče, ko jim bo stvar malo bolj znana.

Predsednik sodrug Ivan Straus vpraša, kaj bo s pitno vodo pri Jožefovem šahtu? Tolikokrat se je že obljubovalo storiti vse potrebno, ali storilo se pa ni! C. kr. nad-

svetnik obljubi storiti v kratkem vse potrebno.

Odbornik s. I. Kokalj vpraša, kaj je z rudarjem Mikužem, ki je prišel ob nogo. Ali bi se ga ne dalo premakniti, dokler ni provizijoniran, v drugi razred, da bi po tem razredu stopil v provizijo?

C. kr. nadsvetnik obljubi, da bo storil, kar je v njegovi moči.

H koncu izjavlja odbornik s. I. Kokalj, da je želja vseh navzočih odbornikov, naj nadsvetnik ne ostane zgolj pri obljubah, marveč naj se realizuje rečeno. Delavci, ki vejo ceniti hvaležnost, mu bodo hvaležni, kar bode rudniku le v prid.

Sejo je po dveipol uri trajajočem obravnavanju predsednik sodr. I. Straus zaključil.

Mi smo objavili zapisnik te seje z nado, da se rudarji prav veliko iz njega nauče ter spoznajo, da je moč le v trdni organizaciji delavstva — drugod pa le obljube in obljube.

Doneski k organizaciji čipkarstva na Kranjskem in Goriškem.

IV.

Suplent na mestni realki idrijski, trgovec s čipkami, znani Dragotin Lapajne je v «Slov. Narodu» z dne 3. marca napisal članek «Naše čipkarstvo», ki je zanimljiv po svoji vsebini. Spada tudi med doneske k organizaciji čipkarstva.

Iz njega ponatiskujemo nastopno:

Početek našega čipkarstva sega daleč nazaj v prejšnjo stoletje, vendar se ne more reči z gotovostjo, kdaj se je ta stroka naše domače industrije pri nas upeljala.

Da je bilo to delo v prejšnjih časih le na naše mesto omejeno, je čisto naravno, ker so delavke zaslužile le tako malo, da so imele dohodke iz tega domačega dela le kot priboljšek k mezdi, katero je dobival še slabše plačani rudar v rudniku.

Vzorci, kateri so se pri nas v začetku izdelovali, so bili prinešeni s Češkega, kakor sploh tudi to delo izvira s Češkega.

Delale so se izprva le takozvane «stavljene» čipke. Ker so bile iste le posnetek čeških izdelkov, je čisto naravno, da niso mogle biti v ceni dražje nego češke. Pa tudi kvaliteta je bila v prvem razvoju taka, da ni mogla stopiti v boj s češkimi izdelki. Ako upoštevamo še tedanja prometna sredstva, je lahko umevno, da o kakem hitrem razvoju te industrije ne more biti niti govora.

In le z velikim trudom so naše čipkarice izdelano blago spravile v denar. Navadno se je to zgodilo na ta način, da je prišel od časa do časa kak tuji trgovec z veliki težavami po tedanjih slabih cestah v naše mesto, kjer si je potem v gostilni kakor tudi na javni dražbi nakupil po kolikor mogoče nizkih cenah izdelanih čipk. Deloma pa so kupovale tudi nekatere domače ženice po malem čipke ter jih nosile v Ljubljano ali Trst naprodaj. Če se je prodalo na ta način še tudi kaj v Reko in Gorico, je bil to ves trg, ki je bil v tedanjih časih odmerjen našim izdelkom.

Ali pri tedanjih skromnih razmerah, v katerih so živeli naši Idriječani, je bil ta, četudi še tako mali zaslužek, vendarle lep priboljšek. Take razmere so vladale približno do leta 1860.

Tedaj pa se je pričela šele pravilna trgovina, katera je nepričakovano hitro razširjala obrt od leta do leta v taki meri, da danes živi že na tisoče delavk od te industrije. Mislim, da je pač na mestu, da tukaj imenujem tisto edino osebo, ki si je v teku 30 let za današnje stanje naše industrije pridobila največjih zaslug, namreč gospo Karolino Lapajne. Ne omenjal bi jo, ker vem, da se bo to tolmačilo na napačen način, toda ker se je s trdovratno molčečnostjo vedno preziralo ravno ono, ki se jo mora imenovati mater današnje cvetoče trgovine, v ospredje pa sililo ljudi brez najmanjše zasluge, se mi zdi potrebno, da to storim in ji tem potom dam nekoliko zadoščenja.

Ona je bila prva, ki se je odločila, da prevzame redno posredovanje med delavkami

in kupovalci, ona je zasnovala trgovino na širši podlagi, ona je odprla svet idrijskim čipkam, po njenem posredovanju so dobile čipke svetovno ime.

V tistih letih so bile naše čipke, kakor sem že omenil, samo posnetki čeških vzorcev in vrhutega še dosti slabše izdelane. Težko je bilo s takimi izdelki stopiti na svetovni trg in le z velikimi težavami so se zamogli poslati boljši izdelki na Dunaj. Toda kako razočaranje je doživela, ko je priromala večina tega prvega blaga kot nerabljiva nazaj in celo vrsto let je bila spravljen v omarah kot grenki spomin na prvi poskus v svet ter čakala rešitve.

Pokazalo se je kmalo, da s temi vrstami vzorcev ne bo mogoče konkurirati. Treba je bilo misliti na kaj drugega, boljšega. Posrečilo se ji je dobiti po nekem trgovcu nov, od dosedanjih čisto drugačen vzorec, ki je postal tipičen za naše čipke, vzorec, ki je še dandanes najbolj razširjen, pod imenom «pogačke» ali kakor ga imenujejo Nemci «Hammermuster». Na stotisoče metrov tega vzorca v različnih širinah se je razpečalo in vsi drugi uzorci naših pristnih idrijskih čipk izvirajo iz njega. S tem vzorcem pa se je tudi izpremenilo splošno delo čipk, «stavljene» so postajale redkejšje, češki vzorci so izginjali in delali so se naši tipični uzorci «sklepljene čipke» ali kakor jih po domače imenujemo «jeftane». S to vrsto vzorcev so se pričele naše čipke čimdalje bolj širiti, postale od čeških popolnoma neodvisne in razvijale so

se v najrazličnejših variacijah sklepljenega traku. Toda samo-tojnega imena še niso dobile in velika množina se je še pošiljala na Česko, odkoder so se prodajale kot «Erzgebirger» v svet. V tistih letih med 1870—80 je živel na Dunaju trgovec, ki si je dal tam največ truda za razširjenje naših čipk, to je bil g. I. Stramitzer. Po njegovem prizadevanju se je dobilo z Dunaja nekaj novih vzorcev, ki pa seveda še dolgo niso bili pravilno po naše narejeni in se jih je moralo še velikokrat predelati, predno so dobili tisto obliko, da so zamogli postati merkantilno blago. Dasiravno je bilo čipkarstvo takrat že precej razširjeno, je bilo vendarle še vedno omejeno samo na Idrijo. Izven Idrije se ni moglo razširiti, ker ni bilo sposobnih delavk, katere bi bile prevzele pouk. Še doma je bilo le težko priučiti mlajša dekleta, ker se država ni za industrijo še nič zmenila, tako da so si morale delavke na ta način pomagati, da je gospa Lapajne pošiljala k tistim delavkam druge učiti, ki so se že priučile novemu delu.

Leta 1873. si je priborilo naše čipkarstvo zopet korak dalje na svetovnem trgu. Na dunajski svetovni razstavi so bile idrijske čipke prvič kot take razstavljene in takrat je dobila gospa za to prvo odlikovanje, bronasto kolajno z diplomom. Tu se je pokazalo, da zamoremo z drugimi izdelki enake vrste konkurirati in vprašanje po naših izdelkih je bilo čimdalje večje.

Dalje prih.

Zadružništvo.

Občni zbor „Občnega konsumnega društva v Idriji za l. 1905. Letni občni zbori «Občnega kons. društva v Idriji» so vedno nekak pregled gospodarskega dela idrijskih proletarcev. Usoda nazadovanja ali pa napredek občnega kons. društva je nekako usoda idrijskega zavednega trpina. Idrija je kraj, v katerem je res strogo izveden princip razrednega boja v človeški družbi. Dejali bi lahko, da ga ni kraja, kjer bi se delavstvo tako

emancipiralo kot v Idriji. Delavci so politično socialni demokratje, organizirani v okrajni soc. dem. organizaciji, ki ima sedež v Idriji, lokalne organizacije ter zaupne može po celem okraju. V strokovnem pregledu so združeni v podružnicah Unije rudarjev avstrijskih v Idriji in v Sp. Idriji. V idrijski podružnici se vrše vsak teden redne diskuzije o gospodarskih in kulturnih predmetih, v čitalnici podružnice je vsak dan

lepo stevilo marljivih bralcev; v nedeljskih dopoldnevih in popoldnevih pa so prostori podružnice pravi dom idrijskega proletarca. Delavci stoje v gručah po sobah ter debati-
 rajo o svojih rečeh, o gospodarskem položaju, o političnih dogodkih, o volitvah, o kulturnih stremljenjih i. t. d. List «Naprej» je ustanovljen od idrijske organizacije, vzdrževan od iste ter ljubljen od iste kot sin prvorojenec. 800 eksemplajev se ga odda le v Idriji, ostali pa po okolici. Ne vemo, ali je kje takšen kraj, kjer bi se s podobno vnelo vršila razširitev lokalnega lista. V gospodarskem oziru pa je občeno konsumno društvo trdnjava, ki je omogočila ves ta razvoj. Tudi proletarske žene so organizirane. Politično v lokalnih organizacijah, strokovno in izobraževalno v ženskem društvu «Veda», ki daje celo ženam-materam ob porodih znatno podporo — gospodarsko pa jih je jela družiti «Prva idrijska čipkarska zadruga». Kakor rečeno — da je vse to tukaj, je edina zasluga «Občnega konsumnega društva». In zategadelj ni čudno, ako je vsem nasprotnikom delavstva, boljše rečeno: vsem nasprotnikom socialnih demokratov «Občno konsumno društvo» trn v peti. Že od prvega začetka se mu je stavljalo vse mogoče ovire — idrijski liberalni vsemogočnejši so ga šikanirali na vse najrafiniranejšie načine. Napeljevali so nezavedne ljudi, da so šli pod razno finto v prodajalno kakšno malenkost kupiti — prodajalke so jim nič hudega misleč prodale — in ovadba je bila tu! Kazen je sledila za kaznijo. Vina, prodana v prodajalnah društva, so pošiljali v preizkuševališča poskušat; tedanji poslovodja boletnega urada Jekel je bil bič za vinsko trgovino 1898.—1899. leta. Ustanovili so celo list «Jednakopravnost», ki je na podle načine sumničil tedanje vodstvo «Obč. kons. društva». Vsakoletni računi so bili obelodanjeni — z opazkami, ki so bile v stanu, obuditi najgrje nezaupanje. Ko se je vodstvo «Obč. kons. društva» hotelo potom sodnij braniti — bil je tu slamnati mož, tiskarski delavec Gabrščekove tiskarne v Gorici, g. Zimic, ki je «odgovarjal» za vse lumparije idrijskih delavskih sovražnikov. Nabujskalo se je tudi

posamezne rudarje — kratkovidni in nepremišljeni ljudje se vedno najdejo pač povsod — da so trosili med delavsko ljudstvo razpor in laži o delovanju «Obč. kons. društva». Tedanji ravnatelj sodr. F. Rinaldo bi vedel mnogo povedati, kajti vse te šikane in hujskarije so mu ostudile delo — čudnega ni nič, da je mož naredil celo kaj napačnega. — Na konec se je celo odpovedal svoji službi ter odšel drugam. Nastopil je na njegovo mesto sedanji ravnatelj. Pomiril je razburjene duhove. Nastala je doba procvita; po dveh letih dela je «Občno konsumno društvo» mogočno razprostiralo svoje peroti. Moč društva se je občutila splošno. Z nakupom lastnega domovja v Idriji se je ta moč še posebej pokazala. Nasprotniki so iskali sredstev, kako bi uničili to moč. Skušali so zopet ubiti ravnatelja, in sicer gospodarsko ubiti — šlo pa ni, kajti organizirano delavstvo ne zapusti tovariša. Vzrastle pa so zato intrike; sumničenja, natolcevanja. Izmed članov društva so se našli zopet kratkovidni ljudje, kateri so šli na limanice zakletim sovražnikom «Obč. kons. društva». Ali sodr. A. Kristan ni Rinaldo! Energično je stopil na plano ter na občnem zboru pozval slednjega, da pove, kaj ni pravilno — od c. kr. sodnije pa je zahteval stroge preiskave ter ji dal vse potrebne knjige in akte na razpolago. Občni zbor je enoglasno votiral neomejeno zaupanje ravnatelju svojemu, c. kr. deželno pravdnništvo je izjavilo, da ni najmanjšega povoda za kako kazensko preganjanje, in žrtev sovražnikov, Anton Treven, moral je podpisati izjavo, da obžaluje vsa svoja podtikanja in žaljenja . . . Izjalovila se je nakana nasprotnikov — «Občno kons. društvo» stoji še trdneje kot prej — ker je zopet prestalo kritično dobo — ravnateljevo stališče je še trdnejše, ker so delavci izprevideli, da se mu ne more očitati najmanjše nepravilnosti. —

Konec prih.

Prvi redni občni zbor „Prve idrijske čipkarske zadruge v Idriji“ se je vršil dne 11. svečana popoldne v prostorih ženskega društva «Veda». Na dnevnem redu je bilo prečitavanje zapisnika ustanovnega občnega zbora, poročilo načelnštva o delovanju za-

druge v l. 1905, poročilo računov za l. 1905 in razdelitev čistega dobička, poročilo nadzorništvu in podelitev odveze načelnstvu, poročilo o izvršeni reviziji, predlogi in nasveti. Iz poročila načelstva posnamemo: Zadruga je začela svoje delovanje julija meseca lanskega leta. Prva naloga načelstva je bila, sestaviti uzorno kolekcijo vzorcev za notranjo uporabo ter dve uzorni kolekciji za potrovalca, ki potujeta za zadrugo. Kljub težavnemu početku se je prodalo blaga za 4075-01 krone. Odjemalci so bili brez izjeme z blagom zadovoljni, ker se je v zadrugi določil princip: prevzemati le dobro, lepo izdelano blago. Vsaka članica je odgovorna za svoj izdelek; — garancija za to je posebni rezervni fond vsake posamezne podružnice. Konec l. 1905 ste bili 102 združenci, ki so tvorile s hčeramimi in starimi materami (s svojimi družinskimi udi) 287 delavk, ki so izdelale za 5517 kron 53 vin. blaga ter za 502 kroni vzorcev. Prva dva meseca se je v glavnem delalo le vzorce, kajti brez kompletne kolekcije vzorcev si ni mogoče misliti velike trgovine. Namen naš pa je, da postavimo čipkarsko trgovino na široko podlago ter damo čipki slovenski, idrijski biljeg. Naše

idrijske čipke gredo v svet kot valencensko, tudi kot češko, nizozemsko blago, strašno malo pa kot idrijsko, kot izdelek slovenske proletarke. Trud ni ostal brez uspehov. Končuje l. 1905, imamo naročil za 10.000 kron, katera nam je izvršiti do konec marca. Dela imamo dovolj — ovire imamo le v finančnem oziru. To seveda ni nič čudnega. Uboge proletarske žene ne moremo imeti kapitalov, vsak vinar moramo varno in skrbno uporabiti, ako hočemo preživeti svoje družine — možje ne zaslužijo dovolj, naš pripomoček je mal, draginja velika, potreb vse polno — kako bi me napravile zadostno visok kapital?! 100 kron pristopnin, 231 kron deleža ter 357 kron brezobrestnega posojila ženskega društva «Veda» — to je bil naš začetni in temeljni kapital. niti 700 kron skupaj — ali priskočilo nam je v pomoč «Občeno konsumno društvo» ter nam z veliko požrtvovalnostjo odprlo kredit, da smo zamogle kupčevati. In to nam je pomaglo! Čast in hvala «Občnemu konsumnemu društvu», ki je vedelo ceniti naš namen in naš trud, ravnaoč se po navodilu: uspehi čipkarske zadruge so uspehi konsumnega društva in obratno! Konec prih.

Iz idrijskega okraja.

Prošnja. Naročniki na koledar za l. 1906 se prosijo, da obračunajo pri kolporterjih, da bodo tudi ti mogli odračunati svoje obveznosti. Istotako se prosi naročnike na knjižico «Duhovske plače», da obračunajo. Prosi se za red v takem oziru.

O čipkarstvu se je vnela cela peresna vojska — «Slovenec» gre v boj za šolo in kuratorja Vogelnika, «Slov. Narod» pa sopiha proti čipkarski šoli ter proti kuratorju. V «Narodu» povzdiguje Drag. Lapajne mater svojo kot osrečevaljico idrijskih revnih žen. «Slovenec» pa se mu posmehuje, češ, gospej Karolinai so «pogačke» idrijskih žen spekle znamenito pogačo, katero še zdaj reže njen sin Dragotin . . .

Žrtev hujskačev. Pod tem naslovom laže nad vse lažnjivi dopisnik v «Slov. Narodu» o zadevi Trevnovi. Lažnjivi dopisnik piše: prva laž: da je Treven prišel po **zapadle** obresti Bogatajevega posojila — druga laž: da je Kristan imel pravnega zastopnika — tretja laž: da je Kristan začel zmerjati Trevena — četrta laž: da je Treven vložil tožbo proti Kristanu radi

nepoštenega poslovanja — peta laž: da je Treven umaknil tožbo i. t. d. Same laži! Resnica je, da je A. Treven tožil rudarja I. Stravsca in Tomaža Filipiča ter A. Kristana radi tega, ker so konstatirali, da je A. Treven **lagal**, kar so tudi dokazali po svojem pravnem zastopniku dr. Peganu, kateri je zastopal rudarja Stravsca, rudarja Filipiča ter še ravnatelja A. Kristana. Kristan bi v tem pogledu ne potreboval zastopnika, ali ker sta tovariša izrekla željo, se jima je tudi on pridružil uvidevši, da je popolnoma pravi, da doleti tožitelja Trevena kazen. Dalje je resnica, da je sodr. Kristan s Trevnom vedno najuljudnejše občeval, dalje je resnica, da Treven ni uložil tožbe radi nepravilnosti, marveč **ovadbo**, na podlagi katere je c. kr. drž. pravdnistvo začelo preiskavo, koja pa je 19. sveč. ustavilo, češ, da nima povoda za kako preganjanje. Resnica je, da je sodr. Kristan rekel Bogataju, da vloži tožbo za obrekovanje, ako Treven ne prizna svojih pregreškov, ako pa jih prizna — potem mu odpusti. Treven je prišel 19./II. 1906 štirikrat h Kristanu bodisi sam, bodisi v sprem-

stvu Bogataja ter Fr. Podobnika. Priče temu so: I. Podobnik, F. Batagel in J. Berdajs ter gorenja dva. Sodr. Kristan se je zadovoljil z izjavo, ker ni hotel žrtve hujšaka čev, med katerimi zavzema dopisnik «Slov. Naroda» odlično mesto, dalje preganjati. Tako je, in nič drugače. Od dopisnika «Slov. Naroda» pa še nismo nikoli pričakovali resničnega poročanja — njegov namen je: lagati in lagati, zlasti pa, kadar piše o sodr. A. Kristanu. Onemogla jeza mu diktira — zato imamo zanj le suverensko preziranje. Za Trevna pa takšni zagovorniki niso nič prida, ker mu pokvarijo še zadnjo trohico ugleda. Škoda za moža!

„Slovenec“ se pritožuje nad našim listom, da smo svētinka I. Koršiča nekoliko predočili javnosti. Pravi: kdo trpi vsled take pisave? In odgovarja: «Naprej» gotovo ne. — Mi samo vprašamo hinavskega «Slovenca»: kdo pa trpi vsled Koršičevega ravnanja? «Slovenec» gotovo ne. Ljudje pa trpe i vsled Koršičevega ravnanja i vsled «Slovenčeve» pisave. «Naprej» pa povzdiga vedno svoj glas za delavce, ker je delavski list in se mu ne gre za to, da bi se prikupil kaki «višji osebi». Mi grajamo, kar je graje vredno, hvalimo pa, kar je hvale vredno, in če je «Slovencu» všeč ali ne!

Kršč. gosp. društvu vedno prorokuje skorajšnji pogin, a vrezal se je grozovito, dekan Arko namreč, ki je storil svojo dolžnost pri ministru — tako beremo in razumemo «Slovenca» z dne 10. marca. Bo že mogoče res, kajti dekan tudi kupuje vsi svoje potrebščine pri Goliju in Trevnu, ki tudi nista naklonjena zadrugi.

Reforma zakona peče tudi naše klerikalce, ki so — 13 po številu — hodili okrog ter nabrali pri starih mamicah ter pri otrocih podpise proti reformi zakona. 14letne deklice oziroma 14letni dečki pač vedo, da reforma zakona ni potrebna! Če se dojenčki podpisajo, bo še bolj veljalo! Ja — pa katoliški duhovniki so že taki, sami menjavajo kuharice po dragi in mili volji — svojim ovčicam pa ne privoščijo niti reforme zakona!

Občni zbor rudarske zadruga II. skupine se vrši 18. t. m., I. skupine pa 25. t. m. Na dnevnem redu je sledeče: poročilo o delovanju, računsko poročilo za l. 1905, proračun za l. 1906, razprava o jamskem nadzorstvu, poročilo o konferenci rudarskih zadrug na Dujanju in slučajnosti.

Bratovske skladnice c. kr. erar. rudnika v Idriji obč. zbor se vrši 25. t. m. Dnevni red: Čitanje rešitve zapisnika zadnjega občnega zbora, volitev predstojništva, volitev nadzorništva, poročilo nadzorništva, prememba pravil in predlogi.

Občni zbor obrtniške belniške blagajne se vrši 18. t. m. v prostorih pri «Hani». Dnevni red običajen (poročilo načelnštva, poročilo nadzorstva, volitev načeln. in volitev nadzorstva ter prememba pravil)

Sodruge v Spodnji Idriji opozarjamo na bližajočo se občinske volitve v Sp. Idriji. Volilni imenik se naj natančno pregleda! Reklamira naj se vsako nepravilnost.

Naše čitatelje opozarjamo na oglas čevljarskega mojstra Vidmarja, ki se priporoča delavstvu v slu-

čajih potrebe dobrih obutal. — Priporočamo tudi brivca Ivana Jereba, katerega brivca bo odslej ves dan odprta.

Vprašanje vzdrževanja cest je tudi še nerešeno. Dva stalna cestna delavca sta sicer v mestni službi, ali nadzorstva nimata, da bi se jima odmerjalo delo. Ni slabše opravljene občine v oziru cest in ulic kot je naša. Župan, zganite se ter naročite kakšnemu uradniku, da nadzoruje ceste in ulice!

Nikava. Vedno in vedno moramo opozarjati na to nesnago v našem mestu, kompetentni organi pa se ne zganijo. Res je, da je naša občina že zadolžena do vratu ter obremenjena, da bolj ne more biti — ali vprašanje regulacije Nikave radi tega ne more ostati nerešeno. Potruditi se bo treba, da se realka podržavi ter da odvzame tako breme občini.

K. k. Werksvolksschule obsti ji že desetletja in desetletja — vzdržuje jo c. kr. erar. Nikdar se ni temu protivil! Kar naenkrat pa se je raznesla vest, da c. kr. direkcija našega rudnika želi, da se otrese te šole, češ, da gospodje c. kr. uradniki ne morejo več opravljati kuratorjev te šole, ker imajo preveč dela . . . V seji dne 14. t. m. je župan pojasnil zadevo, pojasnil jo je tudi c. kr. okr. glavar, pojasnjevala pa sta jo s strani rudnika gg. Bilek in Koršič. Stališče dež. odbora je preciziral deželni nadsvetnik Zamida. Seja se je izrekla, da se obravnava preloži, češ, da so tu stvari, katere je treba še preštudirati. Seje so se vdeležili vsi odborniki, dva zastopnika deželne odbora ter trije od c. kr. deželne vlade, oziroma c. kr. okr. glavarstva. O vsem bomo poročali prihodnjič obširneje.

Delavci! Pristopajte za člane «Občnega konsumnega društva v Idriji», vpisane zadruga z omejeno zavezo. Pristopnina znaša 2 K, knjižica 40 vin. delež 40 kron, članska obligacija 60 kron. — Vplačuje se po malih zneskih (50 v. na teden). Hranilne vloge se na sploh obrestujejo po 4½%, večje po dogovoru. Rentni davek plača zadruga sama. — Delavec k delavcu!

Naznanilo.

«Občno konsumno društvo» v Idriji naznanja tem potom vsem cenj. članom, da se bode odslej v nedeljah in praznikih to čilo vino v centralni prodajalni le do dveh popoldne. Prosi se uljudno, da se člani po tem ravnajo ter si svoje tozadevne potrebščine nakupijo do dveh.

V zmislu sklepa skupne seje z dne 12. sušca 1906. Predstojništvo.

Naznanilo.

Člani kolesarskega društva «Sloga», ki jemljô pri društvenem skladiščniku kolesarske potrebščine, opozarjajo se tem potom, da smejo iste le za svojo uporabo jemati. Za nečlane ni dovoljeno, razun le v izj. muih slučajih. — Prosi se, da se vse potrebščine nakupi v delavnikih in ne na nedeljo!

S kolesarskim pozdravom

Tomaž Brus l. r.,
t.č. predsednik.

Vabilo

k

red. občnemu zboru

kolesarskega društva «Sloga» v Idriji

ki se vrši

dne 25. marca t. l. ob 2. uri pop.

v gornjih prostorih gostilne Antona Kogaja.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika.
2. Volitev novega odbora.
3. Prememba pravil.
4. Slučajnosti.

K mnogobrojni vdeležbi vabi

ODBOR.

Brivec Ivan Jereb

naznanja, da je od sedaj njegova brivnica, ki se nahaja v Šulgajevi hiši poleg Tončka

odprta ves dan.

Obenem se priporoča cenj. delavstvu.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

je po Kathreinerjevem načinu svojega proizvajanja okusna, zdravju v prospeh in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvirne zavoje z varstveno znamko župnik Kneipp.

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

2740 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: „Tri jelke“. — Zaloga pri

Daniel Piro, lekarna v Idriji.

Janez Vidmar

čevljarski mojster

v Demšarjevi hiši

se priporoča cenj. delavcem v izdelovanje vsake vrste obutev trpžno in po nizki ceni.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.